

DE GROENE AMSTERDAMMER

Kunst & Cultuur
Toneel: 'Headroom'

Weidse leegte

Marijn van der Jagt
15 augustus 2018 – uit nr. 33

Headroom
© Sanne Peper

Donkerte is, net als stilte, in drukbevolkte gebieden een schaars goed. Je kunt ze allebei vinden in het theater, als vlak voor aanvang het zaallicht dooft en het publiek verstomt. Nu elke smartphonebezitter zijn eigen lichtbron heeft en toeschouwers het van belang achten om nog een laatste 'Kijk eens waar ik nu ben'-bericht te versturen voor zij het contact met de buitenwereld dreigen te verliezen, moet ook deze duisternis worden bevochten. Bij *Headroom* van Theater Rotterdam gebeurt dat met uitleg vooraf: bij deze voorstelling gáát het om de donkerte. 'Telefoon uit, dwangbuis aan', moppert iemand opstandig.

Dat het volledige publiek zich houdt aan deze opdracht, wordt beloond. In deze nieuwe creatie van theatervernieuwers Bianca van der Schoot en Suzan Boogaardt, gemaakt in samenwerking met hun collega-regisseur van Theater Rotterdam Erik Whien, is de duisternis een magisch voorgeborchte. Een nulpunt. Een niets dat onderbroken wordt door helverlichte tableaux die even bestaan en dan weer door het donker worden weggevaagd. De tableaux zijn even overzichtelijk als geheimzinnig. Op een beperkt, vierkant vloertje staat een drietal huiselijke elementen – een emmer, een droogrek, een kamerplant – waar in toenemende mate menselijke figuren aan zijn toegevoegd. Die mensen staan stil. Ze verhouden zich tot de dingen. Ze zijn gemaskerd met halfdoorzichtige gezichten en hebben daardoor iets kunstmatigs, maar ze vibreren van leven.

Een doorlopende soundscape van Wessel Schrik met verre muziekflarden, onbestemd gerommel, het geluid van een ademhaling, begeleidt de taferelen. En wat je bijna kunt horen kraken zijn je eigen hersenen. Die proberen als een gek betekenis te geven aan de wisselende ordeningen van figuren en elementen, maar die onttrekken zich aan een verhaal of een begrijpelijk verloop. ‘Suzan en ik hangen eigenlijk altijd rond in dit voorportaal van de theatraaliteit’, zegt Bianca van der Schoot in een interview op de website van *Headroom*. ‘We proberen steeds dicht in de buurt te blijven bij het punt waarop het verhaal geboren wordt.’

Het resultaat is een spel van veranderingen, herhalingen, kleurverschuivingen, vermeerderingen en verdubbelingen van spullen en mensfiguren, waar degene die zich eraan overgeeft een wonderbaarlijk genot aan beleeft. ‘*The mystery is at the surface*’, zei Susan Sontag ooit. Wat je ziet is overrompend van eenvoud en tegelijk verschijnt het menselijke bestaan hier als een science-fictionfenomeen. Hoe de mens en de spullen waarmee die zich omringt vanuit het niets zijn opgedoken in de weidse leegte van het duistere universum.

Bijzonder aan *Headroom* is de optelsom van een perfect beheerste technologie – de uitgekiende belichting, het surround-geluid, het machinaal hijsen van de verduisteringsdoeken aan het begin van de voorstelling – met ouderwets handmatige theatertrucage. Ook dat is iets wat je hersens laat kraken. Je beseft dat het de vijf acteurs moeten zijn (naast Erik Whien, Suzan Boogaerdt en Bianca van der Schoot zijn dat Sanne den Hartogh en Joep van der Geest) die eigenhandig de taferelen veranderen. Maar hoe zij dat klaarspelen in het duistere voorgeborchte van elk nieuw tableau is een raadsel. Het hoe van deze overrompend mooie voorstelling is minstens zo geheimzinnig als het wat.

Headroom, op tournee vanaf 13 september, theaterrotterdam.nl

Uit De Groene Amsterdammer van 15 augustus 2018
www.groene.nl/2018/33

De Groene Amsterdammer
Onafhankelijk weekblad sinds 1877